

عملیات «کربلای ۵»

عملیات «کربلای ۵» تنها پس از گذشت ۱۵ روز از عملیات «کربلای ۴»، آغاز شد. فاصله زمانی یاد شده در مقایسه با گذشته جنگ، بی سابقه و منحصر به فرد است.

عملیات «کربلای ۵» تنها پس از گذشت ۱۵ روز از عملیات «کربلای ۴»، آغاز شد. فاصله زمانی یاد شده در مقایسه با گذشته جنگ، بی سابقه و منحصر به فرد است.

به گزارش ایسنا، موفقیت های جمهوری اسلامی ایران در عملیات بزرگ «کربلای ۵» و احتمال پیروزی نظامی قریب الوقوع آن، دنیا را به این نتیجه رساند که راه های به پایان رساندن جنگ را با تصویب قطعنامه ۵۹۸ هموار سازد، قطعنامه ای که در آن برای اولین بار به نظرات ایران توجه شده بود.

ارزیابی عملیات

عملیات کربلای ۵ ضمن تثبیت موقعیت برتر سیاسی و نظامی جمهوری اسلامی که با فتح فاو حاصل شده بود، به لحاظ پیشروی در زمین منطقه شرق بصره و نزدیک شدن رزمندگان اسلام به شهر بصره و قرار گرفتن این شهر در برد توپخانه، قوای جمهوری اسلامی ایران را در برابر حملات وسیع دشمن به شهرها و مردم بی دفاع، از موقعیت مناسبی برخوردار کرد تا با عملیات بازدارنده و اجرای آتش پرحجم توپخانه و «کاتیوشا» روی شهر بصره، عراق را از ادامه حملات به شهرها منصرف کند. علاوه بر این، درهم شکستن قوی ترین استحکامات دشمن در این منطقه، حاکی از توانمندی رزمندگان اسلام و ناتوانی دشمن در مقاومت و بازپس گیری مناطق تصرف شده بود. ضمن اینکه انهدام وسیع ارتش عراق، از جمله ویژگی های عملیات کربلای ۵ بود که در ابعادی حتی غیرقابل مقایسه با عملیات های گذشته صورت گرفت.

انهدام دشمن در کربلای ۵، به مراتب، بیش از عملیات والفجر ۸ بود، به گونه ای که حتی تحلیلگران غرب، ناچار از اعتراف به گوشه ای از این مسئله شدند. انهدام دشمن موجب شد، علی رغم اینکه زمین شلمچه از ارزشمندی قابل ملاحظه ای در زمینه سیاسی - نظامی برخوردار بود، دشمن حفظ نیرو را بر حفظ و یا بازپس گیری مناطق تصرف شده، ترجیح دهد. علاوه بر آمار و ارقام نتایج عملیات، از حیث ضربات وارده بر ماشین نظامی عراق (نیرو و امکانات) که در جدول انتهای همین گزارش خواهد آمد، نکات بارزی در عملیات کربلای ۵ وجود داشته، که در زیر، با رعایت اختصار، به مواردی از آنها اشاره می شود:

غافلگیری دشمن

غافلگیر شدن دشمن در منطقه حساس و باارزشی چون شلمچه، با وجود اشراف کامل بر منطقه، از بارزترین ویژگی های عملیات کربلای ۵ محسوب می شود. علاوه بر گرد و غبار و مه غلیظ روز آخر و همچنین زمان عملیات (۲ بامداد)، عوامل اساسی دیگری در ایجاد این غافلگیر مؤثر بوده اند:

۱ - تحلیل و تصورات دشمن نسبت به توانایی های موجود در قوای نظامی جمهوری اسلامی، جهت طراحی عملیات و سازماندهی نیروها.

۲ - فاصله زمانی عملیات کربلای ۵ با کربلای ۴:

عملیات کربلای ۵ تنها پس از گذشت ۱۵ روز از عملیات کربلای ۴، آغاز شد. فاصله زمانی یاد شده در مقایسه با گذشته جنگ، بی سابقه و منحصر به فرد است.

۳ - خودداری از انجام عملیات اصلی در منطقه شرقی بصره در سابق:

انصراف جمهوری اسلامی از انجام عملیات گسترده و اصلی در شرق بصره، پس از رمضان، نقشی در تلقی و تصور دشمن نسبت به عملیات کربلای ۵، داشت و دشمن تصور نمی کرد که منطق شلمچه، آن هم به عنوان عملیات

۴ - استحکامات دشمن:

چنانچه اشاره شد شلمچه به منزله یکی از قوی ترین دژهای دشمن، محسوب می شد و این، برای حاکمان بغداد و ارتش عراق، به معنی دیواره های غیرقابل نفوذ تلقی می شد. و همین اعتماد بیش از اندازه نسبت به منطقه، تأثیری بسزایی در غافلگیری دشمن داشت.

استقامت و فدا کاری رزمندگان

مقاومت و ایستادگی نیروها در مقابل حجم شدید آتش توپخانه، ادوات، بمباران های هوایی و ... در نگهداری دستاوردهای عملیات کربلای ۵، فوق العاده زیاد و غیرقابل تصور بود. عزم راسخ به توسعه سرپل گرفته شده در شلمچه و حفظ آن، باعث شده بود برادران هرگونه سختی را به جان و دل بخرند. ۴۵ گردان توپخانه دشمن، نقطه به نقطه شلمچه را تحت پوشش خود داشت ولی این هرگز به روحیه بالای نیروهای بسیجی خللی وارد نمی کرد. فرمانده لشکر ۸ نجف، در گزارشی به فرماندهی کل سپاه، روحیه رزمندگان را این گونه توصیف می کند:

«روحیه بچه ها بی سابقه است؛ هیچ وقت این طور نبوده، بسیجی ها از گرد و غبار سیاه شده اند، ولی می ایستند.»

فرمانده لشکر ۳۲ المهدی نیز در همین رابطه می گوید: «خدا شاهد است تا به حال اینچنین روحیه ای را در نیروها ندیده بودم ... قبلاً در جاهایی که آتش دشمن شدید بود، به محض زخمی یا شهید شدن یک رزمنده سریعاً برای تخلیه کردن او داوطلب حاضر می شد ولی در اینجا به هر کسی می گفتیم که برای تخلیه مجروحین کمک کنید، می گفتند: نیروهای تخلیه مجروح هستند، من رزمنده ام، آمده ام بجنگم.»

تراکم آتش دشمن و خودی

پس از گذشت چند روز از عملیات، دشمن که خود را پیدا کرده و فلش های اصلی عملیات را پی برده بود، بیشتر یگان های توپخانه خود را وارد منطقه کرد - بیش از ۴۵ گردان- و بدون هیچگونه محدودیت، به ریختن آتش در منطقه، اقدام کرد. شدت آتش دوطرف درگیر در منطقه، به حدی بود که تا گذشت چندین ساعت از روز (به خاطر ادامه اثر سردی هوا)، از سنگینی گاز ناشی از سوختن باروت، فضای منطقه همچنان تیره و تار بود - به طوری که هواپیماهای خودی و دشمن، در ساعات اولیه، از دید کافی برخوردار نبودند. مقدار گازهای موجود در هوا، به حدی زیاد بود که تنفس را مشکل می ساخت.

اظهارات فرمانده لشکر ۳۲ المهدی، در مورد آتش موجود در منطقه، بخوبی گویای مطالب فوق است:

«این طور آتش را من تا به حال ندیده بودم... جنگ اینجا تماشایی است... قوطی کنسرو روی زمین سالم نمانده! من نمی دانم اینجا چقدر برای دشمن اهمیت دارد! یک سرمایه کلانی روی نهر جاسم گذاشته است. این قدر آتش می ریزد که اسرا را هم نمی شود آورد عقب. تلف می شوند …».

متقابلاً، آتش خودی نیز همچون عملیات فاو، حجیم و متمرکز بود و با توجه به نقطه ضعفی که ما از عراق سراغ داشتیم (اتکای به جاده های ارتباطی)، با آتش دیده بانی شده خود، تلفات غیرقابل جبرانی بر آنها وارد کردیم. اسرای عراقی بدون استثنا از شدت آتش ما و مؤثر بودن آن، با شگفتی یاد می کردند.

یگان های عراقی که بدون توجیه و با تعجیل وارد منطقه می شدند، قبل از رسیدن به محل درگیری، بر اثر آتش خودی تلفات زیادی متحمل می شدند به طوری که گاهی اوقات، از یک گردان، فقط چندین نفر پای کار می رسیدند.

سرعت عمل در گرفتن جای پا، سرعت عمل در شکستن خط

عامل اصلی موفقیت سپاه در عملیات کربلای ۵، سرعت عمل یگان های خط شکن در شکستن خط و گرفتن دو سرپل استراتژیک در غرب کانال ماهی و شمال پنج ضلعی بود. به عنوان نمونه، لشکر ۴۱ ثارالله که چهار رده دفاعی دشمن را

در مقابل خود داشت پس از شکستن هر رده، بدون اینکه به پاکسازی کامل آن بپردازد، بنابر ضرورت تصرف سرپل، در غرب کانال به پیشروی خود ادامه داده و در کمال ناباوری دشمن، در همان اوائل صبح موفق به عبور از پل و گرفتن جای پا در غرب کانال ماهی شد.

گرفتن جای پا در پنج ضلعی شلمچه توسط لشکر ۱۹ فجر و ۳۱ عاشورا نیز همین وضع را داشت. در توسعه و گسترش جای پا و تداوم عملیات نیز از این گونه حرکات، به کرات از یگانها دیده شد. حرکت لشکر ۱۰۵ قدس در «بوارین»، لشکر ۸ نجف در نهر هسجان و ... از این نمونه اند.

عبور یگان از یگان

گاه، محدودیت زمین منطقه عملیاتی و تعداد زیاد یگان های عمل کننده حکم می کند که تعدادی از یگانها نقش خط شکن را داشته، تعدادی دیگر با عبور از آنها، به گسترش و توسعه جای پای گرفته شده بپردازند. عملیات کربلای ۵، در این زمینه - در طول جنگ - از جایگاه ویژه برخوردار است.

مسئله «عبور» در کربلای ۵، در کلیه سطوح «قرارگاه از قرارگاه»، «یگان از یگان» و «گردان از گردان» به نحو احسن صورت پذیرفت. مسئله ای که بعضاً در مواقع عادی با مشکلات زیادی همراه است در این عملیات برآحتی انجام می شد. اکتفا نکردن به خط حد تعیین شده، استفاده مشترک از امکانات ترابری، بهداری و ...، هدایت مشترک عملیات، به یاری هم شتافتن در موقع نیاز و ... از عوامل مهم امکان عبور بلااشکال یگان ها از یکدیگر، در عملیات کربلای ۵، بود.

نمونه بارز این مسئله را می توان در عبور لشکر ۲۵ کربلا از لشکر ۴۱ ثارالله در غرب کانال ماهی مشاهده کرد. لشکر ۴۱ که در همان آغاز صبح، سرپل مناسبی در غرب کانال ماهی به تصرف خود درآورد سریعاً هرگونه امکانات و همکاری های لازم را برای عبور لشکر ۲۵ - که نقش اساسی در حفظ سر پل داشت - فراهم آورد.

انعطاف پذیری در طرح مانور (استفاده از اصل موفقیت در عملیات)

کلیت مانور تعیین شده در عملیات کربلای پنج، با آنچه در عمل به وقوع پیوست، نزدیکی زیادی داشت، اما در جزئیات مانور، بنابه شرایط پیش آمده در عملیات و برخوردهای گوناگون دشمن، تغییرات زیادی رخ داد. این تغییرات هرچند از نظر مقدار آمادگی یگان، توجیه نسبت به زمین، وضعیت عقبه و ... مشکلاتی را برای یگان ها ایجاد می کرد، ولی وجود انعطاف پذیری در یگانها باعث می شد ما از اصل «استفاده از موقعیت»، به خوبی سود برده و در جاهایی که دشمن را دارای نقطه ضعف می دیدیم با وارد کردن یگان جدید به گسترش موفقیت های خود می پرداختیم و یا بالعکس، در جاهایی که توان دستیابی به اهداف خود را نداشتیم، با وارد کردن یگان جدید به منطقه نسبت به رفع مشکل اقدام می کردیم. به عنوان مثال، ما وقتی در شب اول و دوم در جناح راست عملیات موفق نشدیم «پل بوبیان» را به طور کامل به تصرف خود درآوریم تدبیر فرماندهی این شد که برای تقویت آن جناح، لشکر ۳۲ انصار - که برای کار دیگری در نظر گرفته شده بود - سریعاً به این منطقه مامور شود و این لشکر با کمک یگان های دیگر، موفق به تصرف «کله گاوی» شد.

زدن به عقبه و جناح دشمن

عملیات کربلای ۵ همچون عملیات گذشته نشان داد که نیروهای خودی، هرگاه به جناح و عقبه دشمن بزنند کار با موفقیت همراه خواهد بود. ویژگی خاص منطقه و پدافند رده های دشمن به طرف شرق به ما حکم می کرد که از شمال به پشت دشمن بزنیم. موفقیت در تصرف سرپل غرب کانال ماهی، تصرف سرپل در شمال پنج ضلعی، سقوط بوارین، سقوط خط الدوعیجی، سقوط مقرهای فرماندهی دشمن، باز شدن جاده شلمچه و ... همگی نتیجه ضربه زدن از جناح به عقبه دشمن بوده است.

ابتکارات ویژه یگان ها

ابتکارات ویژه یگان های سپاه در طرح مانورهای پیچیده، اکثره خارج از تصور و ذهن کلاسیک فرماندهان نظامی دشمن است و همین امر، باعث سردرگمی و تزلزل دشمن در مواجهه با چنین طرح هایی است.

آمار و تلفات و ضایعات دشمن در کربلای ۵

الف: در مجموع، نزدیک دو ماه درگیری بی وقفه در شرق بصره (از شروع عملیات کربلای ۵ تا پایان عملیات تکمیلی ۲۵/۱۲/۶۵) ضربات جبران ناپذیری بر ارتش عراق وارد آورد به طوری که عراق مجبور شد برای رفع این صدمات، سریعاً دست به بازسازی یگان هایش بزند.

ب: آخرین آمار انهدام نیروی دشمن تا پس از عملیات تکمیلی کربلای ۵:

۱۳۲ تیپ زرهی، مکانیزه، نیروی مخصوص و پیاده، وارد منطقه شده، با رزمندگان اسلام درگیر شدند.

۵۵ تیپ زرهی، مکانیزه، نیروی مخصوص و پیاده، به طور ۱۰۰ درصد منهدم شده و از منطقه خارج شدند.

۶۷ تیپ زرهی، مکانیزه، نیروی مخصوص و پیاده به طور ۵۰ درصد منهدم شدند.

حداقل ۳۵ درصد ارتش عراق در این عملیات ها منهدم شد که این، دو برابر تلفات دشمن در عملیات والفجر ۸ است.

حدود ۳۰ هزار نفر از ارتش عراق کشته شدند که از این عده، ۱۵۰۰ نفر افسر، ۵۰۰۰ درجه دار و مابقی سرباز بودند. حداقل ۲۰ فرمانده تیپ، ۷۰ فرمانده گردان و بیش از ۲۰۰ فرمانده گروهان نیز در بین کشته شدگان بودند.

حدود ۷۰ تا ۸۰ هزار نفر از پرسنل دشمن مجروح شدند که حداقل ۱۰ هزار نفر از آنها معلول و به طور کلی از رده خارج شدند.

تعداد ۲۶۵۰ نفر از حداقل ۸۵ یگان دشمن، به اسارت رزمندگان اسلام درآمدند.

مجموع و انواع یگان های دشمن که به منطقه عملیاتی کربلای ۵ وارد شدند

سپاه، تیپ پیاده، تیپ زرهی، تیپ مکانیزه، تیپ نیرو مخصوص، جمع به ترتیب:

سپاه هفتم ۲۰ تیپ، ۲ تیپ، ۲ تیپ، ۱ تیپ، جمع: ۲۵ تیپ

سپاه سوم ۲۳ تیپ، ۳ تیپ، ۳ تیپ، ۱ تیپ، جمع: ۳۰ تیپ

سپاه ششم ۸ تیپ، ۲ تیپ، ۱ تیپ، ۱ تیپ، جمع: ۱۲ تیپ

سپاه چهارم ۱۱، تیپ ۴ تیپ، ۲ تیپ، ۲ تیپ، جمع: ۱۹ تیپ

جمع ۶۲ تیپ، ۱۱ تیپ، ۸ تیپ، ۵ تیپ، جمع: ۸۶ تیپ

تجهیزات انهدامی و یا غنیمت گرفته دشمن به شرح زیر است

تانک و نفربر ۸۷۰ دستگاه، ۲۳۰ دستگاه

خودرو ۱۰۰۰ دستگاه، ۲۰۰ دستگاه

توپ ضد هوایی، ۱۲۰ قبضه ۱۰۰ قبضه

توپ صحرایی، ۱۸۰ دستگاه، ۲۰ دستگاه

ادوات (۱۰۶ خمپاره)، ۴۰۰ دستگاه، ۲۵۰ دستگاه

هواپیما، ۴۵ فروند

هلیکوپتر ۷ دستگاه

وسایل مهندسی، ۱۵۰ دستگاه، ۱۰۰ دستگاه.

انهدام ارتش عراق در این عملیات تنها با عملیات رمضان و عملیات والفجر ۸ قابل مقایسه است. از جنبه فروپاشی ارتش عراق نیز، عملیات کربلای ۵ را می توان با عملیات های فتح المبین و بیت المقدس مقایسه کرد. تلفات ارتش عراق در عملیات کربلای ۵ به اندازه ای بود که جلال طالبانی، رهبر اتحادیه میهنی کردستان گفت: «خبری به دست ما رسید که فرمانده سپاه یکم عراق گفته است: "ما در عملیات کربلای ۵ بیش از ۵۰ هزار تن تلفات داشته ایم".»

جنبه مهم دیگر این عملیات غلبه ابتکار عمل سپاه بر اندیشه و قدرت نظامی عراق بود. همچنین در این عملیات فرماندهان بزرگی همچون، حسین خرازی فرمانده لشکر ۱۴ امام حسین (ع) و شهید اسماعیل دقایقی فرمانده لشکر بدر به شهادت رسیدند. به علاوه حجت الاسلام عبدالله میثمی روحانی مجاهد و عارف (از دفتر نمایندگی امام (ره) در سپاه) که در سخت ترین شرایط، رزمندگان و فرماندهان را یاری می کرد به شهادت رسید.